

Wspólne stanowisko w sprawie proponowanego wprowadzenia *ukierunkowania* w projekcie programu prac MSCA na lata 2026–2027

Działania Marii Skłodowskiej-Curie (MSCA) są jednym z najbardziej udanych programów Unii Europejskiej (UE). Opierając się na zasadach otwartości, doskonałości i mobilności, konsekwentnie przyciągały i szkoliły wybitne talenty z całego świata, wnosząc znaczący wkład w globalne przywództwo Europy w dziedzinie badań i innowacji.

Dzięki oddolnemu i nieskodyfikowanemu charakterowi, program MSCA wspierał naukowców na wszystkich etapach kariery, umożliwiając przełomy w strategicznych obszarach, takich jak sztuczna inteligencja, technologie kwantowe, zdrowie czy klimat – często na długo przed tym, jak obszary te stały się priorytetami politycznymi. **Program ten już teraz skutecznie realizuje priorytety UE**, nie wymagając narzucania tematycznych wytycznych z góry. Potrzebuje jedynie **większego wsparcia i finansowania** – nie redefinicji.

Niedawno Komisja Europejska (KE) przedstawiła Komitetowi Programowemu Horyzontu Europa ds. MSCA propozycję możliwego wprowadzenia *ukierunkowania* do programu MSCA. Propozycja ta obejmuje ustanowienie konkursów ukierunkowanych na priorytety polityczne UE oraz wykorzystanie dodatkowego finansowania z komponentów programu ramowego opartych na wyzwaniach do wspierania projektów w określonych strategicznych dziedzinach i dyscyplinach. Chociaż podkreślono, że doskonałość pozostanie głównym kryterium, taka zmiana **zasadniczo przekształciłaby sprawdzony model MSCA w bardziej odgórną strukturę**.

My, niżej podpisane organizacje, uważamy tę propozycję za głęboko niepokojącą. Doskonałość naukowa nie ogranicza się do z góry zdefiniowanych dziedzin ani badań monodyscyplinarnych. Długoterminowa konkurencyjność Europy zależy od stałych inwestycji we wszystkie obszary wiedzy oraz badania interdyscyplinarne. **Propozycja KE zagraża kluczowym cechom, które uczyniły z MSCA „złoty standard”**.

Ponadto, polityczne ukierunkowanie MSCA nie pomoże w rozwiązaniu problemu niedoboru kompetencji. Zanim uczestnicy projektów kierunkowych trafią na rynek pracy, sektory dotknięte niedoborem kadr mogą się diametralnie zmienić. Zamiast tego, propozycja mogłaby wypaczyć program o ogromnym znaczeniu dla karier naukowych. Jeśli UE rzeczywiście odczuwa dziś brak talentów w kluczowych sektorach, to przyczyną są bariery prawne i regulacyjne oraz niedofinansowanie systemów badawczych. Rozwiązaniem nie jest przekształcanie sprawdzonego modelu, ale **inwestowanie w to, co już działa i dalsze jego doskonalenie**. MSCA ma już potencjał, by skutecznie odpowiadać na braki kompetencyjne i związane z nimi wyzwania.

W istocie proponowana zmiana błędnie diagnozuje główne problemy: **Europa cierpi z powodu trwałych strukturalnych niedoskonałości w karierach naukowych**, takich jak

niestabilność zatrudnienia, ograniczone ścieżki rozwoju zawodowego, utrudniona mobilność i brak długoterminowych inwestycji w badania naukowe¹.

Dzięki oddolnym badaniom kierowanym ciekawością i doskonałością, MSCA skutecznie przygotowuje talenty do stawienia czoła nowym wyzwaniom. W ramach programu Horyzont 2020 sfinansowano ponad **500 projektów z komponentem AI**, a liczba ta wzrosła jeszcze bardziej w programie Horyzont Europa – w jego połowie przekroczono już 500 projektów. **Od 2021 roku ponad 2000 badaczy** uczestniczyło w szkoleniach, mobilności

i współpracy międzynarodowej w zakresie AI – od AI w ochronie zdrowia, przez robotykę i uczenie maszynowe, po technologie kwantowe, neurobiologię i cyfrowe finanse. **Sam obszar obliczeń kwantowych to ponad 170 projektów MSCA** według dwóch wewnętrznych analiz przeprowadzonych dla lat 2021–2023. Dzięki zwiększonemu finansowaniu MSCA mogłoby jeszcze skuteczniej wspierać rozwój talentów w powstających dziedzinach – bez potrzeby wprowadzania konkursów tematycznych.

Wzywamy Komisję Europejską i Państwa Członkowskie do rezygnacji z wprowadzenia ukierunkowania do MSCA. Proponowana zmiana jest nie tylko przedwczesna, ale również zasadniczo błędna. Dążąc do zwiększenia konkurencyjności Europy, należy unikać łączenia doraźnych priorytetów politycznych z długofalowymi strategiami rozwoju talentów. **Postęp można osiągnąć jedynie przez rozwiązanie strukturalnych problemów karier naukowych** – poprzez inicjatywy takie jak polityka strukturalna zawarta w Agendzie ERA 2025–2027, akt ERA czy kampanię „*Choose Europe for Science*”.

Przekształcanie MSCA w kierunku obszarów zidentyfikowanych jako mające luki w rozwoju umiejętności byłoby krótkowzrocznym i nieskutecznym działaniem – pośpieszną odpowiedzią na problem, który program już dziś skutecznie rozwiązuje.

¹ OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, “Reducing the precarity of academic research careers”, May 2021, <https://doi.org/10.1787/0f8bd468-en>.

No directionality in MSCA

24 June 2025

